

COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ԵՐՐՈՐԴ ԲԱԺԱՆՍՈՒՆՔ

ԱՄԻՐՅԱՆՆ ԸՆԴԴԵՄ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ

(Գանգատ թիվ 31553/03)

ՎճԻՌ

ՍՏՐԱՍԲՈՒՐԳ

13 հունվար 2009

ՈՒԺԻ ՍԵՉ Է ՄՏԵԼ

13/04/2009

Սույն վճիռը վերջնական է դառնում Կոնվենցիայի 44-րդ հոդվածի 2-րդ կետով սահմանված կարգով: Այն կարող է ենթարկվել խմբագրական փոփոխությունների:

Ամիրյանն ընդդեմ Հայաստանի գործով

Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի (Երրորդ Բաժանմունք) Պալատը, հետևյալ կազմով՝

Josep Casadevall, *Նախագահ,*

Elisabet Fura-Sandström,

Corneliu Bîrsan,

Boštjan M. Zupančič,

Alvina Gyulumyan,

Egbert Myjer,

Ineta Ziemele, *դատավորներ,*

և Stanley Naismith, Բաժանմունքի քարտուղարի տեղակալ,

2008թ. դեկտեմբերի 9 –ին կայացած դռնփակ նիստում,
Կայացրեց հետևյալ վճիռը, որն ընդունվեց նույն օրը.

ԸՆԹԱՑԱԿԱՐԳԸ

1. Գործը սկիզբ է առել 2003թ. օգոստոսի 28-ին պրն. Մարգիս Ամիրյանի («դիմումատու») կողմից Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության կոնվենցիայի («Կոնվենցիա») 34-րդ հոդվածի համաձայն ընդդեմ Հայաստանի Հանրապետության դեմ բերված թիվ 31553/03 գանգատի հիման վրա:

2. Դիմումատուին ներկայացնում էին Լոնդոնում գործող Մարդու Իրավունքների Քրդական Ծրագրի (KHRP) իրավաբաններ պրն. Մ. Մյուլլերը, պրն. Թ. Օթթին, պրն. Ք. Յիլդիզը, տկն. Ա. Սթոքը և տկն. Լ. Բլարիջը, Երևանում գործող փաստաբաններ պրն. Տ. Տեր-Եսայանը, պրն. Ա. Չոհրաբյանը և պրն. Ա. Ղազարյանը: Հայաստանի Կառավարությունը («Կառավարություն») ներկայացնում էր Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանում Հայաստանի Հանրապետության Կառավարության լիազոր ներկայացուցիչ պրն. Գ. Կոստանյանը:

3. 2005թ. հունիսի 23-ին Դատարանը որոշեց գանգատն ուղարկել Կառավարությանը: Կոնվենցիայի 29-րդ հոդվածի 3-րդ մասի համաձայն Դատարանը որոշեց իրականացնել գործի ընդունելիության և ըստ էության միաժամանակյա քննություն:

ՓԱՍՏԵՐԸ

I. ԳՈՐԾԻ ՓԱՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆԳԱՄԱՆՔՆԵՐԸ

4. Դիմումատուն ծնվել է 1948 թ. և ապրում է Աշտարակում, Հայաստան:

5. 2003թ. Հայաստանում տեղի ունեցան նախագահական ընտրություններ առաջին և երկրորդ փուլերով՝ համապատասխանաբար փետրվարի 19-ին և մարտի 5-ին: Այս ընտրություններում դիմումատուն գործել է որպես ընդդիմության հիմնական թեկնածուի

վատահաված անձ: Ընտրությունների առաջին և երկրորդ փուլերից հետո ընդդիմադիր կուսակցությունների կողմից Երևանում մի շարք բողոքի ցույցեր կազմակերպվեցին:

6. 2003թ. փետրվարի 21-ին դիմումատուն մասնակցել է Երևանում տեղի ունեցած ցույցին:

7. 2003թ. փետրվարի 22-ին երկու ոստիկաններ այցելել են դիմումատուի տուն և տարել նրան Երևանի Կենտրոն համայնքի ոստիկանության բաժին, որտեղ նրա նկատմամբ վարչական վարույթ է հարուցվել 2003թ. փետրվարի 21-ի ցույցին մասնակցելու համար:

8. Նույն օրը՝ մի քանի ժամ անց, դիմումատուն տարվել է Երևանի Կենտրոն և Նորք-Մարաշ համայնքների առաջին ատյանի դատարան: Կարճատև նիստից հետո Դատավոր Հ-ն, ղեկավարվելով Վարչական իրավախախտումների վերաբերյալ ՀՀ օրենսգրքի («ՎԻՎՕ») 180.1 հոդվածով, դիմումատուին դատապարտում է 15 օր ժամկետով վարչական կալանքի՝ գտնելով, որ.

«2003թ. փետրվարի 21-ին Երևանում մի խումբ անձանց հետ (դիմումատուն) մասնակցել է չարտոնված ցույցի»:

9. Դիմումատուն տեղափոխվում է կալանավայր:

10. Դիմումատուն պնդեց, որ մի քանի օր անց իրեն այցելել է Կարմիր խաչի ներկայացուցիչը, ով իրեն բերել էր իր կնոջից նամակ, որին իրեն թույլ չէր տրվել պատասխանել:

11. Դիմումատուն այնուհետև պնդում էր, որ դեռևս չպարզված պահի իր կինը բանավոր դիմել էր Առաջին ատյանի դատարան՝ պահանջելով վերանայել որոշումը: 2003թ. փետրվարի 25-ին իր կնոջը նամակով ծանուցել են, որ Առաջին ատյանի դատարանը նման իրավասություն չունի:

12. 2003թ. փետրվարի 27-ին դիմումատուի փաստաբանը դիմում է ներկայացնում ՀՀ գլխավոր դատախազին՝ պահանջելով բողոքարկել Առաջին ատյանի դատարանի որոշումը: Փաստաբանը, ով ակնհայտորեն սխալմամբ ստացել էր մեկ այլ վարչական գործով դատապարտված անձի (Հ.Ա.) նկատմամբ կայացված որոշման պատճենը, պնդել էր, որ դիմումատուն ապօրինի մեղավոր է ճանաչվել ՎԻՎՕ 180.1-րդ հոդվածով և ազատությունից զրկվել էր այլ անձի նկատմամբ կայացված որոշման հիման վրա:

13. 2003թ. մարտի 1-ին ՀՀ քրեական և զինվորական գործերով վերաքննիչ դատարանի նախագահը վերանայում է դիմումատուի դատապարտումը և գտնում, որ.

«[Առաջին ատյանի դատարանի որոշման հիման վրա դիմումատուն ենթարկվել է վարչական կալանքի] ... այն բանի համար, որ 2003 թ. փետրվարի 21-ին խախտել է ժողովների, միտինգների, փողոցային երթերի ու ցույցերի կազմակերպման և անցկացման սահմանված կարգը՝ այն է մասնակցել է չարտոնված միտինգին և փողոցային երթին, որի ընթացքում խախտել է հասարակական կարգը:

Ծանոթանալով բողոքին և վարչական իրավախախտման վերաբերյալ կազմված նյութերին, գտնում են, որ [դիմումատուի] նկատմամբ նշանակված տույժի միջոցն անհրաժեշտ է փոխել»:

14. Նախագահը փոխում է նշանակված տույժի միջոցը 1,000 հայկական դրամ վարչական տուգանքով (նոտավորապես 1.5 եվրո այդ պահի դրությամբ) և կարգադրում ազատել դիմումատուին: Նույն օրը դիմումատուն ազատ է արձակվում՝ 7 օր պատիժը կրելուց հետո:

15. 2003 թվականի մարտի 4-ին դիմումատուի պաշտպանը ՀՀ գլխավոր դատախազության գրությամբ տեղեկացվում է, որ դիմումատուի բողոքի հիման վրա պատժամիջոցը փոխվել է, և դիմումատուն Վերաքննիչ դատարանի որոշմամբ ազատ է արձակվել:

II. ՀԱՍՏՊԱՏԱՍԽԱՆ ՆԵՐՊԵՏԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԴՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

16. Վարչական դատավարությանը վերաբերող համապատասխան դրույթների համառոտ շարադրանքը տե՛ս Գալստյանն ընդդեմ Հայաստանի (*Galstyan v. Armenia*) գործով վճիռը (թիվ 26986/03, պարբ. 26, 15 նոյեմբեր 2007):

17. ՎԻՎՕ-ի 180.1-րդ հոդվածի առնչությամբ կողմերի վկայակոչած համապատասխան օրենսդրության համառոտ շարադրանքը (տես ստորև՝ պարբ. 30 և 31) տես *Մկրտչյանն ընդդեմ Հայաստանի (Mkrtchyan v. Armenia)* գործով վճիռը (թիվ 6562/03, պարբ. 20-28, 11 հունվարի, 2007 թ.):

ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ՀԱՐՑԵՐ

I. ՎԵՑԱՄՍՅԱ ԿԱՆՈՆԻ ՊԱՀՊԱՆՈՒՄԸ 2003Թ. ՓԵՏՐՎԱՐԻ 22-Ի ՈՐՈՇՄԱՆ ԱՌՆՉՈՒԹՅԱՄԲ

18. Դիմումատուն Կոնվենցիայի 5-րդ հոդվածի 1-ին, 2-րդ, 3-րդ և 4-րդ մասերի, 6-րդ հոդվածի 1-ին և 3-րդ (ա-գ) մասերի, 10-րդ հոդվածի, 11-րդ հոդվածի, 13-րդ և 14-րդ հոդվածների և 1-ին Արձանագրության 3-րդ հոդվածի հիման վրա մի շարք բողոքներ է ներկայացրել 2003թ. փետրվարի 22-ի որոշման կապակցությամբ:

19. Դատարանը կրկնում է, որ Կոնվենցիայի 35-րդ հոդվածի 1-ին մասի համաձայն այն կարող է գործը քննության առնել միայն այն դեպքում, երբ այն ներկայացվել է վեց ամսվա ընթացքում՝ սկսած այն օրվանից, երբ ներպետական պաշտպանության միջոցները սպառելու գործընթացի շրջանակներում կայացվել է վերջնական որոշում (տե՛ս այլոց շարքում *Դանովն ընդդեմ Բուլղարիայի (Danov v. Bulgaria)*, թիվ 56796/00, պարբ. 56, 26 հոկտեմբեր 2006թ.): Այնուամենայնիվ, 35-րդ հոդվածով նախատեսված պարտավորությունը պահանջում է միայն, որ դիմումատուն պետք է կանոնավոր կերպով դիմի այն պաշտպանության միջոցներին, որոնք ամենայն հավանականությամբ արդյունավետ են, բավարար և մատչելի (տե՛ս այլ նախադեպերի շարքում *Սեյդովիչն ընդդեմ Իտալիայի (Sejdovic v. Italy)* (ՄՊ), թիվ 56581/00, պարբ. 45, ՄԻԵԴ- 2006-III): Երբ որևէ արդյունավետ միջոց դիմումատուին հասանելի չէ, ժամկետը լրանում է ակտերի կամ միջոցների բողոքարկման օրվանից կամ դիմումատուին այդ ակտի կամ այդ ակտի գործողության կամ դրանով հասցված վնասի մասին հայտնի դառնալու օրվանից վեց ամիս հետո (տես *Յանգերն ընդդեմ Միացյալ Թագավորության (Younger v. the United Kingdom)* (որոշում), թիվ 57420/00, ECHR 2003-I): Այսպես, վերը նշված պահանջներին չհամապատասխանող պաշտպանության միջոցներին դիմելը ազդեցություն կունենա որոշելիս, թե որն է համարվում «վերջնական որոշում» և, համապատասխանաբար, վեցամսյա ժամկետի սկզբի հաշվարկման վրա (տե՛ս *Փրիսթավսկան ընդդեմ Ուկրաինայի (Prystavskan v. Ukraine (dec.))* թիվ 21287/02, 17 դեկտեմբեր 2002թ.):

20. Անդրադառնալով սույն գործի հանգամանքներին՝ Դատարանը նշում է, որ դիմումատուն իր գանգատում մի շարք բողոքներ է բերել Կենտրոն և Նորք-Մարաշ

համայնքների առաջին ատյանի դատարանի 2003թ. փետրվարի 22-ի որոշման դեմ: Այս որոշումը, սակայն, վերջնական էր, և սպառելու համար չկային բավականաչափ մատչելի և արդյունավետ այլ միջոցներ, ներառյալ այն արտակարգ միջոցները, որոնք կարող էին ձեռնարկվել ՎԻՎՕ-ի 294-րդ հոդվածի հիման վրա դատախազի կամ վերադաս դատարանի նախագահի միջոցով (տե՛ս Գալստյան՝ մեջբերված վերևում, պարբ. 40-42): Այնուամենայնիվ, դիմումատուն փորձեց այդ միջոցներից մեկը՝ Գլխավոր դատախազին բողոքարկման պահանջ ներկայացնելով (տե՛ս պարբ. 12): 2003թ. մարտի 1-ին ՀՀ քրեական և զինվորական գործերով վերաքննիչ դատարանի նախագահը որոշում է դիմումատուի արտակարգ բողոքի հիման վրա վերանայել առաջին ատյանի դատարանի 2003 թ. փետրվարի 22-ի վերջնական որոշումը: Դիմումատուն իր գանգատը Դատարանին ներկայացրել է 2003 թ. օգոստոսի 28-ին, որը ավել է վեց ամսից՝ Առաջին ատյանի դատարանի որոշման կայացման օրվանից սկսած, բայց վեց ամսից պակաս՝ Վերաքննիչ դատարանի որոշման օրվանից սկսած: Հետևաբար անհրաժեշտ է պարզել, թե արդյոք դիմումատուի արտակարգ բողոքի հիման վրա կայացված Վերաքննիչ դատարանի որոշումը վերսկսել է վեց ամսվա ժամկետի ընթացքը այնքանով, որքանով դա վերաբերում է առաջին ատյանի դատարանի վերջնական որոշմանը:

21. Դատարանը նշում է, որ այն հետևողականորեն մերժել է այն գանգատները, որոնցում դիմումատուները ներկայացրել էին իրենց բողոքները դատաքննությունները վերսկսելու մասին իրենց պահանջները մերժող որոշումներից սկսած վեց ամսվա ընթացքում այն հիմքով, որ նման որոշումները չեն կարող համարվել «վերջնական» Կոնվենցիայի 35-րդ հոդվածի 1-ին մասի իմաստով (տե՛ս, այլ նախադեպերի շարքում, *Բերձենիշվիլին ընդդեմ Ռուսաստանի (Berdzenishvili v. Russia)* (որոշում) թիվ 31697/03, ՄԻԵԴ 2004-II, *Րիեդլ-Րիեդենշտեյնը և այլոք ընդդեմ Գերմանիայի (Riedl-Riedenstein and Others v. Germany)* (որոշում) թիվ 48662/99, 22 հունվար 2002, և *Բաբինսկին ընդդեմ Սլովակիայի (Babinsky v. Slovakia)* (որոշում) թիվ 35833/97, 11 հունվար 2000): Այնուամենայնիվ, Դատարանը նաև ընդունել է, որ այն իրավիճակները, երբ դատավարությունը վերսկսելու խնդրանքը հաջողվում է և իսկապես հանգեցնում է վերսկսման, կարող են լինել այս կանոնի բացառություն (տե՛ս *Փաֆլերն ընդդեմ Ֆրանսիայի (Pufler v. France)*, թիվ 23949/94, Հանձնաժողովի որոշում, 18 մայիս 1994թ., Որոշումներ և Ձեկույցներ 77-Բ, էջ 140, *Կորքմազն ընդդեմ Թուրքիայի (Korkmaz v. Turkey)* (որոշում) թիվ 42576/98, 17 հունվար 2006թ., և *Աթքինն ընդդեմ Թուրքիայի (Atkin v. Turkey)*, թիվ 39977/98, պարբ. 33, 21 փետրվար 2006թ.):

22. Երևում է, որ սույն գործում առկա իրավիճակը կարող է դասվել բացառիկ գործերի շարքին՝ հիմք ընդունելով, որ դիմումատուի օգտագործած արտակարգ պաշտպանության միջոցը փաստորեն հանգեցրել է իր վարչական գործով վերջնական որոշման վերանայման: Դատարանը, սակայն, չի գտնում, որ միայն դատաքննության վերաբացման փաստը կվերսկսի վեցամսյա ժամկետի մեկնարկը: Չի բացառվում, որ գործը կարող է վերաբացվել Կոնվենցիային չվերաբերող գանգատների հիման վրա, որոնք դիմումատուն կարող է ավելի ուշ ներկայացնել Դատարան, և Դատարանը կասկածում է, որ նման վերաբացումը ազդեցություն կթողնի վեցամսյա ժամկետի հաշվարկման վրա: Քանի որ 35-րդ հոդվածի 1-ին մասը չի կարող մեկնաբանվել այնպես, որ դիմումատուից պահանջվի դիմել Դատարան մինչև իր գանգատի հետ կապված իր դիրքորոշումը վերջնական կարգավորում է ստացել

ներպետական մակարդակում (տե՛ս Փեթրին և այլոք ընդդեմ Միացյալ Թագավորության (*Petrie and Others v. the United Kingdom*) (որոշում) թիվ 29703/05, 6 փետրվար 2007). դա նշանակում է, որ այդ հոդվածով դիմումատուից պահանջվում է դիմել Դատարան այն ժամանակ, երբ իր գանգատի հետ կապված իր դիրքորոշումը վերջնական կարգավորում է ստացել և գործի վերաբացումը Կոնվենցիոն գանգատներին չվերաբերող հիմքերով չի ազդի այդ որոշակի խնդրի վերջնական որոշման վրա: Դատարանն այդ պատճառով գտնում է, որ այն դեպքերում, երբ դատավարությունը վերաբացվել է կամ վերանայվել է վերջնական որոշումը, վեցամսյա ժամկետի ընթացքը սկզբնական դատավարության կամ վերջնական որոշման հետ կապված ընդհատվում է միայն Կոնվենցիային վերաբերող այն հարցերի առնչությամբ, որոնք հիմք են ծառայել նման վերանայման կամ վերաբացման համար և ոչ սովորական վերաքննիչ մարմնի կողմից իրականացվող քննության առարկա են եղել: Սրանից տարբերվող մոտեցումը նույնպես կհակասեր սուբսիդիարության սկզբունքին, որի վրա հիմնված է Կոնվենցիայի մեխանիզմը և որը պահանջում է, որ միջազգային մակարդակով ներկայացված գանգատները նախ պետք է ըստ էության քննության առնվեն ներպետական դատարանների կողմից (տե՛ս *Ազինասն ընդդեմ Կիպրոսի* (ՄՊ) (*Azinas v. Cyprus [GC]*, թիվ 56679/00, պարբ. 38, ՄԻԵԴ 2004-III):

23. Սույն գործով Դատարանը նշում է, որ դիմումատուն Վերաքննիչ դատարան ներկայացրած իր արտակարգ բողոքում ո՛չ ուղղակի, ո՛չ էլ անուղղակի ձևով չի բարձրացրել բոլոր այն գանգատները, որոնք նա այժմ ներկայացրել է Դատարան (տես պարբ. 18): Այդ բողոքում արժարժված միակ խնդիրը վերաբերում էր հավաքների ազատության իր իրավունքին միջամտության ենթադրյալ անօրինականությանը: Դատարանն այնուհետև նշում է, որ Վերաքննիչ դատարանը իր նախաձեռնությամբ նաև չի անդրադարձել այդ խնդիրներից որևէ մեկին, բացի ՎԻՎՕ-ի 180.1 հոդվածով դիմումատուի դատապարտումը հաստատելուց և առաջին ատյանի դատարանի կողմից նշանակված պատիժը փոփոխելուց: Այսպիսով, դիմումատուի կողմից առաջին ատյանի դատարանի որոշման կապակցությամբ Դատարան ներկայացված բողոքները, բացառությամբ խաղաղ հավաքների ազատության նրա իրավունքի ենթադրյալ անօրինական միջամտության, չեն հանդիսացել Վերաքննիչ դատարանի կողմից քննության առարկա, և այն հիմքերը, որոնցից ելնելով Վերաքննիչ դատարանը որոշել էր վերանայել առաջին ատյանի դատարանի վերջնական որոշումը, չեն կարող որևէ կերպ դիտարկվել որպես այն բողոքներին առնչություն ունեցող: Դատարանը հետևաբար եզրակացնում է, որ Վերաքննիչ դատարանի կողմից Առաջին ատյանի դատարանի վերջնական որոշման վերանայումը դիմումատուի ոչ սովորական բողոքի հիման վրա չի վերսկսել վեցամսյա ժամկետի ընթացքը այդ բողոքների առնչությամբ:

24. Դրանից հետևում է, որ 2003 թ. փետրվարի 22-ի որոշման վերաբերյալ դիմումատուի գանգատները ներկայացվել են ժամկետի խախտմամբ և Կոնվենցիայի 35-րդ հոդվածի 1-ին և 4-րդ մասերին համապատասխան պետք է մերժվեն:

II ԿՈՆՎԵՆՑԻԱՅԻ 11-ՐԴ ՀՈԴՎԱԾԻ ԵՆԹԱԴՐՅԱԼ ԽԱԽՏՈՒՄԸ 2003Թ. ՄԱՐՏԻ 1-Ի ՈՐՈՇՄԱՆ ԿԱՊԱԿՑՈՒԹՅԱՄԲ

25. Դիմումատուն բողոքել է, որ իր մեղադրանքն անօրինական միջամտություն էր Կոնվենցիայի 11-րդ հոդվածով երաշխավորված իր իրավունքներին, որը համապատասխանաբար ամրագրում է.

«1. Յուրաքանչյուր ոք ունի խաղաղ հավաքների ազատության իրավունք...

Այս իրավունքների սահմանափակումը ենթակա չէ որևէ սահմանափակման, բացի նրանցից, որոնք նախատեսված են օրենքով և անհրաժեշտ են ժողովրդավարական հասարակությունում՝ ի շահ պետական անվտանգության կամ հասարակության անվտանգության, անկարգությունները կամ հանցագործությունները կանխելու, առողջությունը կամ բարոյականությունը կամ այլ անձանց իրավունքներն ու ազատությունները պաշտպանելու նպատակով...»:

Ա. Ընդունելիությունը

26. Դատարանը նշում է, որ 2003 թ. մարտի 1-ին ՀՀ քրեական և զինվորական գործերով վերաքննիչ դատարանի նախագահը դիմումատուի արտակարգ դիմումի հիման վրա որոշում է կայացրել վերանայել 2003թ. փետրվարի 22-ի վերջնական որոշումը և անփոփոխ է թողել մեղադրանքը Առաջին ատյանի դատարանի նշած հիմքով՝ այդուհանդերձ փոփոխելով նշանակված պատիժը: Այս որոշումը, ի տարբերություն 2003թ. փետրվարի 22-ի որոշման, կայացվել էր սույն գանգատի ներկայացմանը նախորդած վեց ամսից քիչ ժամկետում: Հետևաբար Դատարանն իրավասու է քննել դիմումատուի գանգատներն այնքանով, որքանով դրանք առնչվում են 2003թ. մարտի 1-ի որոշմանը:

27. Դատարանը լրացուցիչ նշում է, որ այս գանգատը Կոնվենցիայի 35-րդ հոդվածի 3-րդ մասի իմաստով ակնհայտորեն անհիմն չէ: Այնուհետև այն նշում է, որ գանգատն անընդունելի չէ որևէ այլ հիմքով: Հետևաբար այն պետք է ճանաչվի ընդունելի:

Բ. Գործի ըստ էության քննությունը

28. Կողմերի միջև չկար վեճ առ այն, որ տեղի է ունեցել միջամտություն դիմումատուի՝ խաղաղ հավաքների ազատության իրավունքին: Դատարանը գտնում է, որ ՀՀ քրեական և զինվորական գործերով վերաքննիչ դատարանի նախագահի 2003թ. մարտի 1-ի որոշմամբ դիմումատուի նկատմամբ նշանակված տուգանքը անկասկած միջամտել է նրա՝ խաղաղ հավաքների ազատության իրավունքին:

29. Դատարանը կրկնում է, որ որպեսզի միջամտությունը չխախտի 11-րդ հոդվածը այն պետք է լինի «նախատեսված օրենքով», հետապնդի այս հոդվածի 2-րդ մասով ամրագրված մեկ կամ մի քանի իրավաչափ նպատակ և լինի «անհրաժեշտ ժողովրդավարական հասարակությունում» այդ նպատակներին հասնելու համար (տե՛ս վերը վկայակոչված *Գալստյան*, պարբ. 35):

30. Կառավարությունը պնդեց, որ միջամտությունը նախատեսված էր օրենքով: Մասնավորապես, դիմումատուն պատասխանատվության էր ենթարկվել ՎԻՎՕ-ի 180.1 հոդվածի հիման վրա «ժողովների, միտինգների, փողոցային երթերի ու ցույցերի

կազմակերպման կամ անցկացման սահմանված կարգը խախտելու» համար: Այս կանոնները նախատեսված էին 1988 թ. հոկտեմբերի 28-ի ՍՍՀՄ որոշակի իրավական ակտերում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին ՍՍՀՄ Գերագույն Խորհրդի Նախագահության հրամանագրով, մատչելի էին և բավականաչափ հստակ ձևակերպված:

31. Դիմումատուն պնդում էր, որ 1988թ. հոկտեմբերի 28-ի ՍՍՀՄ օրենքը Հայաստանում կիրառելի չէր քննարկվող ժամանակաշրջանում և հետևաբար միջամտությունը օրենքով նախատեսված չէր:

32. Դատարանը հիշեցնում է, որ նույնանման բողոք քննվել է *Սկրտչյանն ընդդեմ Հայաստանի* գործի շրջանակներում, որտեղ Դատարանը գտել է, որ ՎԻՎՕ-ի 180.1 հոդվածը ձևակերպված չէր այնպիսի ճշգրտությամբ, որ հնարավորություն տար դիմումատուին կանխատեսել իր գործողությունների հնարավոր հետևանքները՝ այնքանով, որքանով դա ողջամտորեն հնարավոր էր սովյալ իրավիճակում, քանի որ չկար Հայաստանում կիրառելի որևէ իրավական ակտ, որը կպարունակեր «սահմանված կարգը», որին հղում է կատարում այդ դրույթը: 1988թ հոկտեմբերի 28-ի ՍՍՀՄ օրենքը այլևս չէր կիրառվում, իսկ հավաքների և ժողովների վերաբերյալ նոր օրենքը ընդունվել էր միայն 2004թ. ապրիլի 28-ին: Դատարանը եզրակացրեց, որ միջամտությունը նախատեսված չէր օրենքով (տե՛ս վերը նշված *Սկրտչյան*, պարբ. 43):

33. Դատարանը նշում է, որ սույն գործում միջամտությունը նույնպես տեղի է ունեցել մինչև հավաքների և ժողովների մասին նոր օրենքն ուժի մեջ մտնելը: Դրանից ելնելով Դատարանը պատճառ չի տեսնում շեղվելու *Սկրտչյանի* գործում իր կատարած եզրահանգումից: Այստեղից հետևում է, որ միջամտությունը դիմումատուի՝ խաղաղ հավաքների ազատության իրավունքին նախատեսված չէր օրենքով:

34. Գալով նման եզրահանգման՝ Դատարանը կարիք չունի պարզելու, թե արդյոք 11-րդ հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված մյուս երկու պահանջները (միջամտության իրավաչափ նպատակ և անհրաժեշտություն) պահպանվել են:

35. Այսպիսով, տեղի է ունեցել Կոնվենցիայի 11-րդ հոդվածի խախտում:

III ԿՈՆՎԵՆՑԻԱՅԻ 6-ՐԴ ՀՈԴՎԱԾԻ ԵՆԹԱԴԻՅԱԼ ԽԱԽՏՈՒՄԸ 2003Թ. ՄԱՐՏԻ 1-Ի ՈՐՈՇՄԱՆ ԿԱՊԱԿՑՈՒԹՅԱՄԲ

36. Դիմումատուն բողոքել է, որ Քրեական և զինվորական գործերով վերաքննիչ դատարանը թերացել էր ընդունել պատճառաբանված որոշում: Նա վկայակոչում է Կոնվենցիայի 6(1) հոդվածը, համապատասխանաբար սահմանում է

«Յուրաքանչյուր որ ... իրեն ներկայացված ցանկացած քրեական մեղադրանքի առնչությամբ, ունի ... դատարանի կողմից ... արդարացի... դատաքննության իրավունք...»:

Ընդունելիությունը

37. Գատարանը նախ և առաջ նշում է, որ Կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածը կիրառվում է այն դատավարությունների նկատմամբ, որտեղ անձը մեղադրվում է քրեական հանցագործություն կատարելու մեջ մինչև այդ մեղադրանքի վերջնական որոշումը: Այնուհետև Գատարանը հիշեցնում է, որ 6-րդ հոդվածը չի կիրառվում այն դատավարությունների նկատմամբ, որոնք վերաբերում են գործի վերաբացման պահանջի չբավարարմանը: Միայն գործը վերաբացելուց հետո նոր դատավարությունները կարող են դիտարկվել որպես քրեական մեղադրանքի որոշում (տե՛ս *Վանյանն ընդդեմ Ռուսաստանի (Vanyan v. Russia)*, թիվ 53203/99, պարբ. 56, 15 դեկտեմբեր 2005թ.): Գատարանը, սակայն, չի գտնում, որ սույն գործում անհրաժեշտ է որոշել այս խնդիրը, քանի որ 6-րդ հոդվածի համաձայն դիմումատուի բողոքը Քրեական և զինվորական գործերով վերաքննիչ դատարանում դատաքննության վերաբերյալ բոլոր դեպքերում անընդունելի է հետևյալ պատճառներով:

38. Գատարանը կրկնում է, որ 6(1) հոդվածը պարտավորեցնում է դատարաններին հիմնավորել իրենց վճիռները, սակայն դա չի նշանակում, որ պահանջվում է յուրաքանչյուր փաստարկին տալ մանրամասն պատասխան: Հիմնավորելու պարտավորության սահմանը կարող է որոշման բնույթից ելնելով տարբեր լինել: Բացի այդ անհրաժեշտ է հաշվի առնել, *inter alia*, փաստարկների բազմազանությունը, որոնք կողմը կարող է ներկայացնել դատարան և Պայմանավորվող Պետություններում գոյություն ունեցող տարբերությունները օրենսդրական դրույթների, սովորությանի նորմերի, իրավական մեկնաբանությունների և վճիռներ կազմելու և ներկայացնելու միջև: Այդ պատճառով դատարանի կողմից վճիռը պատճառաբանելու իր պարտականության կատարման հարցը կարող է որոշվել տվյալ գործի հանգամանքների շրջանակներում (տե՛ս այլ նախադեպերի շարքում *Հիրո Բալանին ընդդեմ Իսպանիայի (Hiro Balani v. Spain)*, 9 դեկտեմբեր 1994թ., պարբ. 27, Շարք Ա թիվ 303-Բ):

39. Սույն գործում դիմումատուն պատասխանատվության էր ենթարկվել ՎԻՎՕ-ի 180.1 հոդվածի համաձայն չարտոնված ցույցին և փողոցային երթին մասնակցելու համար: Այս հիմքը ամրագրված էր Վերաքննիչ դատարանի որոշման մեջ: Նման հանգամանքներում, նույնիսկ եթե այս որոշումը մանրամասնված չէր, դա չի նշանակում, որ Վերաքննիչ դատարանը թերացել է մատնանշել դիմումատուին պատասխանատվության ենթարկելու հիմքերը:

40. Հետևաբար, զանգատի այս մասն ակնհայտորեն անհիմն է և ենթակա է մերժման Կոնվենցիայի 35-րդ հոդվածի 3-րդ և 4-րդ մասերի համաձայն:

IV. ԿՈՆՎԵՆՑԻԱՅԻ 8-ՐԴ ՀՈԴՎԱԾԻ ԵՆԹԱԴՐՅԱԼ ԽԱԽՏՈՒՄԸ

41. Գիմումատուն բողոքում է, որ կալանքի մեջ գտնվելու ժամանակ իրեն թույլ չեն տվել պատասխանել իր կնոջից ստացված նամակին: Նա հղում է կատարում Կոնվենցիայի 8-րդ հոդվածին, որը համապատասխանաբար ամրագրում է.

«1. Յուրաքանչյուր ոք ունի իր անձնական ու ընտանեկան կյանքի, բնակարանի և նամակագրության նկատմամբ հարգանքի իրավունք:

2. Չի թույլատրվում պետական մարմինների միջամտությունն այդ իրավունքի իրականացմանը, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ դա նախատեսված է օրենքով և անհրաժեշտ է ժողովրդավարական հասարակությունում՝ ի շահ պետական անվտանգության, հասարակական կարգի կամ երկրի տնտեսական բարեկեցության, ինչպես նաև անկարգությունների կամ հանցագործությունների կանխման, առողջության կամ բարոյականության պաշտպանության կամ այլ անձանց իրավունքների և ազատությունների պաշտպանության նպատակով»:

Ընդունելիությունը

42. Գատարանը նշում է, որ գործի նյութերում ոչ մի ապացույց չկա այն մասին, որ դիմումատուին կալանքի մեջ գտնվելու ժամանակ թույլ չեն տվել նամակագրություն ունենալ իր կնոջ հետ: Դիմումատուի նամակագրության իրավունքը սահմանափակող ոչ մի որոշում չի կայացվել: Ավելին, ո՛չ դիմումատուն, ո՛չ էլ նրա կինը այս մասին որևէ ատյան չեն բողոքել:

43. Հետևաբար, գանգատի այս մասն ակնհայտորեն անհիմն է և պետք է մերժվի Կոնվենցիայի 35-րդ հոդվածի 3-րդ և 4-րդ մասերի համաձայն:

V. ԿՈՆՎԵՆՑԻԱՅԻ 14-ՐԴ ՀՈԴՎԱԾԻ ԵՆԹԱԴՐՅԱԼ ԽԱԽՏՈՒՄԸ 2003Թ. ՍԱՐՏԻ 1-Ի ՈՐՈՇՄԱՆ ԿԱՊԱԿՑՈՒԹՅԱՄԲ

44. Դիմումատուն պնդել է քաղաքական հիմքերով ենթադրյալ խտրականության առկայության մասին՝ կապված նաև Վերաքննիչ դատարանի 2003թ. մարտի 1- որոշման հետ: Նա հղում է կատարում Կոնվենցիայի 14-րդ հոդվածին, որն ամրագրում է.

«Կոնվենցիայում շարադրված իրավունքներից և ազատություններից օգտվելը ապահովվում է առանց խտրականության, այն է՝ անկախ սեռից, ռասայից, մաշկի գույնից, լեզվից, կրոնից, քաղաքական կամ այլ համոզմունքից, ազգային կամ սոցիալական ծագումից, ազգային փոքրամասնությանը պատկանելուց, գույքային դրությունից, ծննդից կամ այլ դրությունից»:

Ընդունելիությունը

45. Գատարանը նշում է, որ իր տիրապետության ներքո գտնվող բոլոր նյութերը վկայում են, որ դիմումատուն պատասխանատվության է ենթարկվել չարտոնված երթի մասնակցելու համար: Գործի նյութերում չկա ոչինչ, որ վկայի, որ նա պատասխանատվության է ենթարկվել իր քաղաքական հայացքների համար:

46. Գատարանը եզրակացնում է, որ գանգատի այս մասն ակնհայտորեն անհիմն է և ենթակա է մերժման համաձայն Կոնվենցիայի 35-րդ հոդվածի 3-րդ և 4-րդ մասերի:

VI. ԿՈՆՎԵՑԻԱՅԻ 41-ՐԴ ՀՈԴՎԱԾԻ ԿԻՐԱՌՈՒՄԸ

47. Կոնվենցիայի 41-րդ հոդվածն ամրագրում է.

«Եթե Դատարանը գտնում է, որ տեղի է ունեցել Կոնվենցիայի կամ դրան կից Արձանագրությունների խախտում, իսկ համապատասխան Բարձր պայմանավորվող կողմի ներպետական իրավունքն ընձեռում է միայն մասնակի հատուցման հնարավորություն, ապա Դատարանը որոշում է, անհրաժեշտության դեպքում, տուժած կողմին արդարացի փոխհատուցում տրամադրել»:

Ա. Վնաս

48. Դիմումատուն պահանջել է 20,000 եվրո ոչ նյութական վնասի համար:

49. Կառավարությունը պնդեց, որ Կոնվենցիայի խախտման ճանաչումը բավարար փոխհատուցում կլինի ցանկացած ոչ նյութական վնասի համար, որը ենթադրաբար կրել է դիմումատուն: Ամեն դեպքում պահանջված գումարը չափազանցված է:

50. Դատարանը գտնում է, որ դիմումատուն, անկասկած, կրել է ոչ նյութական վնաս ցույցին մասնակցելու համար ապօրինի պատժելու արդյունքում: Առաջնորդվելով արդարացիության սկզբունքով՝ Դատարանը որոշում է դիմումատուին տրամադրել 1,000 եվրո որպես ոչ նյութական վնասի փոխհատուցում:

Բ. Ծախսեր և ծախքեր

51. Դիմումատուն նաև պահանջել է 6,750 ԱՄՆ դոլար (մոտավորապես 5,625 եվրո) և 6,227.50 ֆունտ ստեռլինգ (ՄԲՖ) (մոտավորապես 9,155 եվրո) Դատարանում կրած ծախսերի և ծախքերի փոխհատուցման համար: Այս պահանջները ներառում են.

(ա) 6,750 ԱՄՆ դոլար՝ որպես իր երկու ներպետական ներկայացուցիչներին վճարված գումար (ընդհանուր 28 և 25 ժամ կատարած աշխատանքի դիմաց՝ համապատասխանաբար 150 և 100 ԱՄՆ դոլար յուրաքանչյուր ժամի համար),

(բ) 6,112.50 ՄԲՖ՝ Միացյալ Թագավորությունում գործող իր երեք փաստաբաններին վճարված գումարի համար՝ ներառյալ KHRP-ի երկու իրավաբաններին և մեկ փաստաբանին վճարված գումարը (ընդհանուր 14 և 40 ժամ կատարած աշխատանքի դիմաց՝ համապատասխանաբար 150 և 100 ՄԲՖ յուրաքանչյուր ժամի համար), և

(գ) 115 ՄԲՖ KHRP-ի կատարած կազմակերպչական ծախսերի համար:

52. Կառավարությունը պնդեց, որ այս պահանջները պատշաճ փաստաթղթային հիմնավորում չունեն, քանի որ դիմումատուն չի ներկայացրել որևէ պայմանագիր, որը կվկայեր իրավաբանների հետ ենթադրյալ ժամավճարով իրավաբանական ծառայությունների մատուցման վերաբերյալ համաձայնության առկայության փաստի մասին: Ավելին, դիմումատուն օգտվել է չափից ավելի շատ իրավաբանների ծառայություններից, չնայած այն բանին, որ գործն այնքան ծավալուն չէր, որ արդարացներ նման անհրաժեշտությունը: Վերջապես, ներպետական իրավաբանների կողմից ենթադրաբար պահանջված ժամավճարը չափազանց բարձր էր:

53. Համաձայն Դատարանի նախադեպային իրավունքի դիմումատուին տրամադրվում է ծախսերի և ծախքերի փոխհատուցում միայն այն դեպքում, երբ ցույց է տրվում, որ դրանք

իրականում կատարվել են, եղել են անհրաժեշտ և իրենց ծավալով ողջամիտ են: Սույն գործում Դատարանը գտնում է, որ ոչ բոլոր հայցվող դատական ծախսերն են եղել անհրաժեշտ և ողջամիտ՝ ներառյալ օտարերկրյա և ներպետական իրավաբանների կատարած աշխատանքի որոշ կրկնությունը, ինչն արտացոլված է համապատասխան ժամանակացույցերում: Ավելին, դատական ծախսերը փոխհատուցվում են միայն այն դեպքում, երբ դրանք վերաբերում են ճանաչված խախտմանը (տե՛ս *Բեյլերն ընդդեմ Իտալիայի (Beyeler v. Italy)* [ՄՊ], թիվ 33202/96, պարբ. 27, ՄԻԵԳ 2000-1): Դատարանը նշում է, որ սույն գործում ճանաչվել է միայն 11-րդ հոդվածի խախտում, մինչդեռ գրավոր բողոքների ամբողջությունը, ներառյալ՝ սկզբնական գանգատն ու դրան հաջորդող առարկությունները վերաբերել են Կոնվենցիայի մի շարք հոդվածներին և Թիվ 1 Արձանագրությանը: Հետևաբար պահանջը չի կարող բավարարվել ամբողջությամբ, և պետք է կատարվի գումարի էական նվազեցում: Կատարելով իր գնահատումն արդարացիության սկզբունքին համապատասխան՝ Դատարանը որոշում է դիմումատուին տրամադրել 2,000 եվրո կատարված ծախսերի և ծախքերի համար, որը պետք է վճարվի ֆունտ ստեռլինգով և փոխանցվի Միացյալ Թագավորությունում նրա ներկայացուցիչների բանկային հաշվեհամարին:

Գ. Չկատարման դեպքում հաշվարկվող տոկոսադրույքը

62. Դատարանը նպատակահարմար է համարում, որ չկատարման դեպքում հաշվարկվող տոկոսադրույքը պետք է հիմնված լինի Եվրոպական կենտրոնական բանկի կողմից սահմանված փոխառության տրամադրման առավելագույն տոկոսադրույքի վրա, որին պետք է գումարվի երեք տոկոս:

ԱՅՍ ՀԻՄՆԱՎՈՐՄԱՄԲ ԴԱՏԱՐԱՆԸ ՄԻԱՉԱՅՆ

1. *Հայտարարում է* ընդունելի Կոնվենցիայի 11-րդ հոդվածի ներքո ներկայացված գանգատը՝ 2003 թ. մարտի 1-ի որոշման վերաբերյալ և անընդունելի՝ գանգատի մնացած մասը,
2. *Վճռում է*, որ տեղի է ունեցել Կոնվենցիայի 11-րդ հոդվածի խախտում,
3. *Վճռում է*, որ
 - (ա) պատասխանող պետությունը վճիռը Կոնվենցիայի հոդված 44-ի 2-րդ մասի համաձայն ուժի մեջ մտնելուց հետո երեք ամսվա ընթացքում դիմումատուին պետք է վճարի հետևյալ գումարները.
 - (I) 1,000 (հազար) եվրո որպես ոչ նյութական վնասի փոխհատուցում՝ փոխարկված պատասխանող պետության ազգային արժույթով՝ վճարման օրվա դրությամբ գործող փոխարժեքով, գումարած նշված գումարի վրա հաշվարկվող բոլոր տեսակի հարկերը,
 - (II) 2,000 (երկու հազար) եվրո, գումարած նշված գումարի վրա դիմումատուի նկատմամբ հաշվարկվող բոլոր տեսակի հարկերը՝ որպես ծախսերի և ծախքերի փոխհատուցում, որը պետք է վճարվի ֆունտ ստեռլինգով Միացյալ Թագավորությունում ներկայացուցիչների բանկային հաշվին,
 - (բ) վերը նշված եռամսյա ժամկետի ավարտից հետո մինչև վճարման օրը պետք է վճարվի նշված գումարի պարզ տոկոս Եվրոպական կենտրոնական բանկի կողմից սահմանված փոխառության տրամադրման առավելագույն տոկոսադրույքի չափով,

պարտավորությունների չկատարման ժամանակահատվածի համար՝ գումարած երեք տոկոս:

4. *Մերժում է* դիմումատուի արդարացի փոխհատուցման պահանջի մնացյալ մասը:

Կատարված է անգլերեն, գրավոր ծանուցվել է 13-ը հունվարի 2009թ.՝ համաձայն Դատարանի Կանոնակարգի 77-րդ կանոնի 2-րդ և 3-րդ մասերի:

Stanley Naismith
Քարտուղարի տեղակալ

Josep Casadevall
Նախագահ